

СУЧАСНИЙ СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБКИ ПРОБЛЕМ ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА

У статті висвітлено сучасний стан наукової розробки проблем документознавства, суперечливість поглядів науковців щодо його структури.

Ключові слова: *наукові проблеми документознавства, структуризація документознавства, керування документацією.*

S. Kh. Lytvyn

CONTEMPORARY CONDITION OF THE RESEARCHES OF THE DOCUMENT SRUDY PROBLEMS

The article illustrates the main research directions of document study , its problems and contradictions of views over its structure.

Keywords: *scientific problems of document study, structure of document study, records management.*

Активізація державної політики у сфері створення, зберігання та функціонування документації, розроблення методик, спрямованих на оптимізацію процесів роботи з документами, зростання ролі документації в житті держави та суспільства, діяльності наукових інституцій, націленої на розв'язання складних теоретичних питань тощо сприяло прискоренню наукової розробки проблем документознавства. Разом із тим, документознавство залишається надто молодою наукою, що обумовлює значну неусталеність як його інфраструктури, так і поглядів на структуру документознавства як науки та в підходах до наукової розробки проблем його складових, а також викликає гострі професійні дискусії.

При всій різноманітності підходів науковців до структуризації документознавства, виділяються такі **напрями** наукової розробки його проблем, які залишаються актуальними і перспективними для документознавства: теорія і методологія документознавства; історія документознавства; керування документацією; електронне документознавство; документознавча професіологія тощо.

Найбільшого розвитку отримали **теоретико-методологічні проблеми документознавства**. До цього наукового напрямку М.С. Слободяник відносить також питання документознавчої термінології, галузевого документознавства, теорії документальних комунікацій, теорії документальних потоків [30, 5]. Їм присвячені фундаментальні монографії та докторські дисертації українських учених В.В. Бездрабко [2-5], С.Г. Кулешова [10-17], Н.М. Кушнарєнка [18-20], М.С. Слободяника [26-30], Г.М. Швецової-Водки [35-37] та ін.

Дві документознавчі наукові школи, лідерами яких є С.Г. Кулешов і М.С. Слободяник, згуртували і підготували за останні роки цілу плеяду дослідників. На терені документознавства плідно працюють І.Є. Антонечко, М.В. Вилегжаніна, В.В. Добровольська, О.М. Загорецька, М. Збанацька, О.А. Кравцова, Н.О. Леміш, Ю.І. Палеха, І.О. Петрова, В.В. Рудюк, С.В. Сельченкова та інші.

Аналіз цього напрямку переконливо свідчить про суттєві теоретико-методологічні здобутки українських документознавців та широту проблематики їхніх наукових розвідок.

В теорії українського документознавства розвиваються чотири концепції (за визначенням М.С. Слободяника [30, 5]), а саме: архівно-діловодна – С.Г. Кулешова, інформаційна – М.С. Слободяника, некомунікаційна – Г.М. Шведової-Водки, бібліотекознавча – Н.М. Кушнарєнко.

Характерною рисою українського документознавства є висока активність обговорення нагальних проблем розвитку теорії про документ, що зумовлює творчі дискусії між ученими. До поляризації позицій провідних українських дослідників призвела пропозиція російського вченого Ю.М. Столярова [33; 34] щодо паралельного існування двох наук про документ – документознавства і документології, яку підтримують Н.М. Кушнарєнко [17; 18], А.А. Соляник [31; 32], тоді як М.С. Слободяник вважає ці терміни синонімічними. Він також заперечує теорію Г.М. Шведової-Водки [37], яка визначає документологію як комплекс наук про документ та запропонувала структуру цього комплексу. Гострою також була дискусія щодо структури документознавства між С.Г. Кулешовим [14] і М.С. Слободяником [29].

Різниця та неусталеність у концептуальних підходах учених до структури документознавства, його об'єкта і предмета перейшла і до підручників та навчальних посібників, що суттєво ускладнює засвоєння навчального матеріалу студентами. Очевидно, що варто створити підручник, який містив би усталені знання або аналіз різниці концепцій.

Важливою складовою теорії документознавства залишається визначення змісту фундаментальних понять – термінів. Незважаючи на відчутні досягнення в галузі *термінології* (В.В. Бездрабко, М.В. Комової, С.Г. Кулешов, Г.М. Шведова-Водка, М.С. Слободяник, Н.М. Кушнарєнко, В.В. Шульгіної), маємо констатувати необхідність активнішого проведення комплексних термінологічних досліджень, спрямованих на упорядкування, унормування та кодифікацію спеціальної лексики. Для цього слід зміцнювати зв'язки галузевих інституцій з вітчизняними та зарубіжними, міжнародними термінологічними центрами, налагодити обмін інформацією, зважено проаналізувати теоретичне підґрунтя, науково-методичні засади розгортання термінознавчих студій, виробити цілісну, комплексну програму тематичних досліджень.

Перспективним вбачається напрям пов'язаний із дослідженнями термінології електронного документознавства, в якому заслуговує на увагу праця В.В. Рудюка [25].

Важливим завданням залишається створення термінологічних словників, складених на основі глибокого осмислення якісних, сутнісних означень і визначень існуючих термінів. Варто відновити проведення щорічних міжнародних термінологічних наукових конференцій, що проводилися на базі Київського національного університету культури і мистецтв.

Важливим напрямком науки про документ є галузеве документознавство, в розробці якого передують такі його складові як управлінське і юридичне документознавство. Важливою особливістю галузевого документознавства є аналіз особливостей змісту конкретної групи документів, що визначає їхню структуру і функції та особливості їхнього використання в системі професійних комунікацій.

Однією зі стержневих проблем вітчизняного документознавства є розробка теорії документальних комунікацій. Її місце в теорії документознавства обґрунтував М.С. Слободяник [28; 29].

Суттєво відстає розробка теорії документальних потоків, яка в майбутньому має стати однією з центральних у документознавчих дослідженнях.

Окремим напрямком наукових досліджень виділяється дослідження *історії розвитку документознавства*. Наукових розвідок, присвячених цій проблемі, небагато. Історичний аспект частково присутній у монографіях та публікаціях В.В. Бездрабко [4; 5] і С.Г. Кулешова [13; 14; 16]. В працях провідних документознавців наголошується на важливості дослідження історії створення тих чи інших видів документів, їхнього історичного розвитку, простеження основних тенденцій та еволюції певних класів документації в цілому, виявлення чинників, що визначають зміни видового складу документів та їхніх форм.

Історичний аспект притаманний як структурі загального, так і спеціального документознавства, оскільки конкретизація історії документа або окремо взятої сфери документно-комунікативної діяльності здійснюється в межах таких його напрямів, як: діловодство, теорія документальних комунікацій, картографічне документознавство, науково-технічне документознавство, музичне документознавство тощо.

Історичне документознавство має комплексно у всіх історичних аспектах вивчати основні етапи становлення науки про документ, еволюцію документно-інформаційної діяльності, види документів, засоби передачі документної інформації та систему інститутів, включених у цю сферу діяльності на певному історичному етапі. Це робить можливим виявлення та правильне розуміння закономірностей та шляхів розвитку процесів документування, удосконалення сучасних систем документації та роботи з ними.

На думку Н.О. Леміш, напрям історії документознавства має також визначати головні завдання науки на сучасному етапі, актуальні теоретичні та практичні проблеми науки – класифікацію, уніфікацію та стандартизацію документів, запровадження досягнень зарубіжного досвіду керування документаційними процесами [21, 37].

Важливою документознавчою проблемою є наукова розробка і реалізація цілісної системи *керування документацією*, яка є найвищим рівнем діяльності з документування та організації роботи з документами. Вона обумовлюється посиленням ролі документації в суспільстві і зростанням її інформаційного потенціалу, що у свою чергу диктує необхідність формування професійної сфери, яка займається опрацюванням документації, її збереженням та включенням до системи професійних комунікацій.

Керування документацією – це цілеспрямований процес роботи з офіційними документами на всіх етапах їхнього життєвого циклу: створення, включення до документних ресурсів, збереження, використання в комунікаційному процесі та визначення подальшої долі (відправлення до архіву або вилучення документа для знищення).

Перехід до системи керування документацією продиктований сучасними євроінтеграційними процесами та прагненням України стати рівноправним учасником світового інформаційного простору. Це пов'язано з міжнародним поширенням керування документацією *records management*, результатом якого стала розробка і широке розповсюдження в світі високого і досить уніфікованого рівня створення та функціонування офіційної документації, що закріплено в міжнародному стандарті ISO 15489-2001 «Information and documentation. Records management». Суттєву роль стандарту і його виняткову важливість для міжнародної спільноти підкреслює включення цього документа до переліку міжнародних стандартів. Така робота проведена і в Україні, де розроблено національний стандарт України ДСТУ 4423-2005 «Інформація та документація. Керування документаційними процесами», що сприяє гармонізації вітчизняної практики з міжнародними вимогами і створює теоретико-методичну базу для впровадження в українську практику міжнародних здобутків у царині керування документацією.

Разом із тим слід визнати, що мало місце певне відставання вітчизняного документознавства в розробці теорії керування документацією. Хоча окремі проблеми керування документацією були розглянуті у працях І.Є. Антоненко [1], В.В. Бездрабко [2], проте комплексні, узагальнюючі дослідження цієї важливої документознавчої проблематики в цілому і в галузі культури зокрема були відсутні.

Цю прогалину компенсувала дисертаційна робота В.В. Добровольської, недавно захищена у Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв, що стала помітним науковим внеском у розробку проблеми керування документацією в органах управління культурою України [7].

Її актуальність зумовлена необхідністю підвищення рівня документознавчого забезпечення управління галуззю культури в Україні, у тому числі і на основі розвитку інформаційно-комунікаційної складової управлінського процесу. Перехід від діловодства до цілісного процесу керування документацією в органах управління культурою України зумовлений багатоаспектною працею цих управлінських структур, наслідком якої є створення,

упорядкування та включення до системи професійних комунікацій значної кількості різноманітних документів, що є результатом управлінської діяльності та засобом подальшого її розвитку. Саме керування документацією сприяє активізації документальних комунікацій між Міністерством та регіональними органами управління культурою. Її актуальність також посилюється у зв'язку з необхідністю включення документації, яка функціонує в органах управління культури, до світового інформаційного простору, що забезпечується широким розповсюдженням керування документацією в більшості країн світу та комунікаційними можливостями мережі Інтернет.

У роботі проаналізовано історію становлення та розвитку системи керування документацією. Дослідниця уперше на підставі комплексного документознавчого аналізу розробила цілісну систему керування документацією в органах управління культурою та визначила перспективні напрями розвитку цієї системи в сучасному комунікаційному середовищі, а саме: обґрунтувала доцільність вивчення керування документацією як складової комунікаційної системи управління культурою, розробила системно-функціональну та системно-комунікаційну моделі системи керування документацією, запропонувала стратегічний план розвитку системи керування документацією і визначила можливості його реалізації в умовах освоєння інноваційних технологій роботи з документами в органах управління культурою України, визначила основні напрями розвитку документування як комунікаційно-орієнтованої складової керування документацією та чинника реалізації стратегічного плану, запропонувала комунікаційну складову реалізації стратегічного плану розвитку системи керування документацією в органах управління культурою [7, 3]. Актуальним напрямком у науковій розробці системи керування документацією є проблема документального забезпечення системи управління якістю на підприємстві. Цій проблемі присвячене дисертаційне дослідження В.О. Кудлая [9], виконане на кафедрі документознавства та управління соціальними комунікаціями Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

У працях вітчизняних документознавців у галузі документознавства (І.Є. Антоненко, В.В. Бездрабко, О.М. Загорецька, С.Г. Кулешов, М.В. Ларін, Ю.І. Палеха, А.М. Сокова, М.С. Слободяник), управління якістю (І.Т. Заїка, С.Д. Ільєнков, В.Ю. Огвоздін, В.І. Потьомкін, С.К. Фомічов, О.Б. Чернеча) та соціальних комунікацій (Г.Г. Асєєв, В.О. Ільганаєва, Г.Г. Почепцов, А.В. Соколов) отримали певний рівень висвітлення проблеми теорії управлінського документознавства, теорії управління якістю, документального забезпечення управління підприємством, документального забезпечення систем якості тощо. Проте, дослідження змісту і технології документального забезпечення системи управління якістю промислового підприємства залишалося поза їхньою увагою.

У своєму дослідженні В.О. Кудлай визначає, що у вітчизняній науці відкритими залишаються питання: сутності документального забезпечення системи управління якістю як різновиду соціально-комунікаційної діяльності підприємства; організації нормативно-методичного регулювання документального забезпечення системи управління якістю; класифікації документів системі документального забезпечення управління промисловим підприємством; структури інформаційно-документальних ресурсів промислового підприємства; перспектив розвитку документального забезпечення системи управління якістю підприємств виробничої галузі [9, 14].

Автором запропоновано результати системного осмислення значущості документації підприємства як основи системи управління якістю підприємства; визначено термін *документаційне забезпечення системи управління якістю* як сфери управлінської діяльності, що відповідає за створення, прийняття, зберігання, використання, передавання до архіву та вилучення для знищення службових документів щодо якості цих процесів в організації, установі, на підприємстві незалежно від форм власності; здійснено класифікацію документів у системі управління якістю підприємства; удосконалено методологічні основи перспективного розвитку документального забезпечення системи управління якістю промислового підприємства; розвинуто концепцію змісту та структури інформаційних ресурсів корпоративного веб-порталу ПАТ «МК «Азовсталь» як каналу документально-інформаційної

комунікації підприємства, що є інструментом забезпечення документаційних комунікацій підприємства, що поєднують у собі максимально повні актуальні та архівні інформаційні ресурси; доводить, що у локальних комунікаціях підприємства недоцільно відокремлювати документи системи управління якістю від загального документного масиву та доручати розробку правил роботи з документами службам стандартизації, які не мають достатнього досвіду в багатоаспектній діяльності з документаційного забезпечення діяльності підприємств.

В.О. Кудлай показує, що процеси документаційного забезпечення системи управління якістю відіграють важливу роль у формуванні дієвого комунікаційного простору підприємства. Осмислення та реалізація документаційного забезпечення системи управління якістю як одного з найнеобхідніших елементів комунікаційної діяльності забезпечить підприємству наявність певних конкурентних переваг, що сприятимуть стабільному розвитку підприємства на світовому ринку продукції та послуг.

У роботі обґрунтовано перспективність запровадження стандартів ISO серії 30300, що виокремлюють керування документаційними процесами в самостійну систему поряд з іншими системами управління (навколишнім середовищем, охороною праці) і дають змогу вивести документаційне забезпечення систем управління якістю підприємства на новий рівень, розширюючи об'єкт стандартизації до керування організацією в контексті системного підходу до документації як основи організації управлінських процесів.

Дослідник доходить висновку, що проблема документаційного забезпечення систем управління якістю є комплексною: науковою, технічною, економічною та соціальною.

Автор пропонує перспективні напрями подальшої наукової розробки проблеми, а саме: узагальнення та порівняння досвіду реалізації документаційного забезпечення системи управління якістю на вітчизняних та закордонних підприємствах; аналіз практики запровадження систем керування документацією підприємств; дослідження використання технологій переходу від документаційного забезпечення системи управління якістю до системи керування документацією підприємств [9, 15-16].

Не менш важливим для майбутнього розвитку документознавства є подальша розробка теоретичних та практичних засад роботи з *електронними документами*. Дослідник Ю.С. Ковтанюк визначає такі завдання, що стоять у сфері електронного документознавства: дослідження потоків та життєвого циклу електронних документів різних видів та у різних сферах; вирішення понятійно-термінологічних питань, пов'язаних з електронними документами; опрацювання сутнісних характеристик об'єктів (ідентифікації, оригінальності та юридичної сили; уніфікація, стандартизація та регламентація процесів створення, реєстрації, обігу, обліку та зберігання електронних документів [8, 10].

Перспективними напрямками наукових досліджень в електронному документознавстві є обґрунтування теоретичних основ електронного документознавства як напряму документознавства; визначення науково-практичних меж поняття *електронний документ*; визначення життєвого циклу електронного документа; підготовка нормативних документів, спрямованих на вдосконалення діловодства із застосуванням електронного документообігу; розроблення раціональної технології експертизи цінності електронного документа; встановлення правового статусу електронного документа тощо.

Відносно новим науковим напрямком у документознавстві є *документознавча професіологія*, яка водночас є показником зростання рівня науки про документ. Цей науковий напрям розроблений у працях О.В.Матвієнко [22; 23], С.В. Мельника [24], Н.А. Гайсинюк [6] та ін. Науковці досліджують структурні ознаки професійної соціально-комунікативної діяльності, зокрема міжособистісну комунікативну, контекстуальну й адаптивну компетентність, та аналізують проблеми теоретико-методологічного рівня професійної підготовки документознавців.

Отже, розглянуті вище деякі напрями наукової розробки проблем документознавства мають непереоціненне теоретичне і прикладне значення, залишаються актуальними та перспективними для документознавства.

Використана література

1. Антоненко І.Є. Керування документацією за кордоном: історія, законодавство, теоретичні основи та технології : автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.10 / І.Є. Антоненко. – К., 2005. – 20 с.
2. Бездрабко В.В. Від діловодства до керування документаційними процесами: із досвіду термінологічних означень та розрізнених значень / В.В. Бездрабко // Термінологія документознавства та суміжних галузей знань : зб. наук. пр. – К., 2009. – Вип. 3. – С. 13-23.
3. Бездрабко В.В. Документознавство в Україні: інституціоналізація та сучасний розвиток : монографія / В.В. Бездрабко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : Четверта хвиля, 2009. – 720 с.
4. Бездрабко В.В. Історія науки про документ, або відкриття відомого : монографія / В.В. Бездрабко. – К. : Четверта хвиля, 2011. – 295 с.
5. Бездрабко В.В. Становлення і розвиток документознавства в Україні (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 27.00.02 / В.В. Бездрабко: Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського НАН України. – К., 2010. – 36 с.
6. Гайсинюк Н.А. Педагогічні засади підготовки документознавців в умовах інформатизації суспільства : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 07.00.08 / Н.А. Гайсинюк ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – К., 2003. – 23 с.
7. Добровольська В.В. Керування документацією в органах управління культурою України: соціально-комунікаційний аспект : автореф. ... канд. наук із соціальних комунікацій / В.В. Добровольська. – К. : НАКККіМ, 2012. – 16 с.
8. Ковтанюк Ю.С. Основні завдання електронного документознавства в Україні / Ю.С. Ковтанюк // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 17-19 травня 2011 р. – К., 2011. – С. 8-10.
9. Кудлай В.О. Документаційне забезпечення системи управління якістю на промисловому підприємстві : автореф. ... дис. канд. істор. наук / В.О. Кудлай. – К. : НАКККіМ, 2012. – 20 с.
10. Кулешов С.Г. Документальні джерела наукової інформації: поняття, типологія, історія, типологічні схеми / С.Г. Кулешов ; Укр. акад. інформатики. – К. : УкрІНТЕІ, 1995. – 190 с.
11. Кулешов С.Г. Документознавство: Історія. Теоретичні основи / С.Г. Кулешов. – К., 2000. – 162 с.
12. Кулешов С.Г. Документологія як навчальний курс та наукова дисципліна / С.Г. Кулешов // Студії з арх. справи та документознавства. – 2006. – Т.14. – С. 58-61.
13. Кулешов С.Г. З історії документознавства в Україні / С.Г. Кулешов // Студії з арх. справи та документознавства. – 2008. – Т.16. – С. 73-84.
14. Кулешов С.Г. Новий погляд на структуру документознавства / С.Г. Кулешов // Вісн. книж. палати. – 2003. – №10. – С. 24-27.
15. Кулешов С.Г. Проект концепції розвитку документознавства в Україні (матеріал до обговорення) / С.Г. Кулешов // Архівознавство. Археографія. Джерелознавство : міжвідом. зб. наук. пр. – К., 2007. – Вип. 9. – С. 80-100.
16. Кулешов С.Г. Типологія наукових документів: історія та сучасний стан : автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.08 / С.Г. Кулешов ; Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – К., 1997. – 47 с.
17. Кулешов С.Г. Управлінське документознавство : навч. посіб. для вищ. навч. закл. культури і мист. / С.Г. Кулешов. – К., 2003. – 58 с.
18. Кушнарченко Н.М. Новий етап інституалізації науки про документ / Н.М. Кушнарченко // Студії з арх. справи та документознавства. – К., 2004. – Т. 12. – С. 126-130.
19. Кушнарченко Н.М. Формування системи загальних та часткових законів документології як наукової дисципліни / Н.М. Кушнарченко // Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. пр. – Х., 2007. – Вип. 21. – С. 101-108.
20. Кушнарченко Н.Н. Документоведение : учеб. для студ. вузов культуры / Н.Н. Кушнарченко. – 8-е изд., стер. – К. : Знание, 2008. – 459 с.
21. Леміш Н.О. Історія документознавства як напрям документознавчих досліджень / Н.О. Леміш // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 17-19 травня 2011 р. – К., 2011. – С. 36-38.
22. Матвієнко О.В. Документознавча професіологія: проблеми і перспективи / О.В. Матвієнко // Вісн. книжк. палати. – 2007. – № 5. – С.30-32.
23. Матвієнко О.В. Про «аналіз останніх публікацій», теоретико-методологічні засади досліджень та розвиток документознавчої освіти / О.В.Матвієнко // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, 25-27 травня 2010 р. – К., 2010. – С. 196-199.
24. Мельник С.В. Професійно-кваліфікаційне забезпечення сфери бібліотекознавства, документознавства та інформології в Україні / С.В.Мельник // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – К., 2011. – № 2. – С. 7-12.
25. Рудюк В.В. Система керування електронною документацією у Федеративній Республіці Німеччина (1990-2006 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук: 27.00.02 / В.В. Рудюк. – К. : ДАКККіМ, 2008. – 19 с.
26. Слободяник М.С. Бібліотека. Документ. Комунікації: вибрані праці / М.С. Слободяник: уклад. О.Г. Кириленко, наук. ред. В.Г. Чернець. – К. : Ліра, 2010. – 308 с.

27. Слободяник М.С. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія / М.С. Слободяник. – 2012. – № 2. – С. 5.
28. Слободяник М.С. Документологія. Зміст. Перспективи / М.С. Слободяник // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – К., 2004. №4. – С. 4-9.
29. Слободяник М.С. Структура сучасного документознавства / М.С. Слободяник // Вісн. книжк. палати. – 2003. – № 4. – С.18-21.
30. Слободяник М.С. Основні напрямки розвитку документознавства в сучасній Україні / М.С. Слободяник // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – К., 2012. №2. – С. 4-15.
31. Соляник А.А. Документальні потоки та масиви : навч. посіб. для вищ. навч. закладів культури і мистецтв / А.А. Соляник ; Харк. держ. акад. культури. – Х., 2000. – 112 с.
32. Соляник А.А. Предмет и задачи документологии как научной и учебной дисциплины / А.А. Соляник // Освіта культура та мистецтво в добу цивілізаційної глобалізації : матеріали Міжнар. наук. конф., 22-23 листоп. 2007 р. / Харк. держ. акад. культури. –Х., 2007. – С. 217-219.
33. Столяров Ю.М. Фундаментальність документології як науки / Ю.М. Столяров // Вісн. Харк. держ акад. культури : зб. наук. пр. – Х., 2008. – Вип. 23. – С. 72-80.
34. Столяров Ю.Н. Признание термина «документология» как способ преодоления полисемии, или чем документоведение отличается от... документоведения / Ю.Н. Столяров // Соціальні комунікації в стратегіях формування суспільства знань : матеріали Міжнар. наук. конф. 26-27 лют. 2009 р. / Харк. держ. акад. культури ; Акад. мистецтв України ; Ін-т культурології. – Х. : ХДАК, 2009. – У 2-х ч. Ч. 1. – С. 25-29.
35. Швецова-Водка Г.М. Документ і книга в системі соціальних комунікацій / Г.М. Швецова-Водка. – Рівне, 2001. – 438 с.
36. Швецова-Водка Г.М. Документ і книга в системі соціальних комунікацій : автореф. дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.08 / Г.М. Швецова-Водка ; Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. – К., 2002. – 32 с.
37. Швецова-Водка Г.М. Розвиток поглядів щодо поняття «документологія» / Г.М. Швецова-Водка // Термінологія документознавства та суміжних галузей знань : зб. наук. пр. – К., 2010. – Вип. 4. – С. 82-89.